

5.6.2001

1138/4/98

Ratkaisija: Oikeusasiamies Lauri Lehtimaja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Erkki Hännikäinen

VASTAUS KANTELUUN TÖÖLÖNLAHDEN MUSIIKKITALOHANKETTA KOSKEVASSA ASIASSA

1 KANTELU

Töölöläisen Kulttuurikerho ry (jälj. yhdistys) on 27.5.1998 osoittanut oikeusasiamiehelle kantelukirjoituksen, jossa yhdistys pyytää oikeusasiamiestä selvittämään:

1) onko Helsingin kaupunginhallituksen 4.5.1998 tekemä päätös, jolla se on vahvistanut kaupunkisuunnittelulautakunnan päätöksen 16.4.1998 musiikkitalon paikkaa ja arkkitehtikilpailua koskevassa asiassa, kuntalain mukainen ja ovatko kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsenet henkilökohtaisesti vastuussa lautakunnan päätöksestä,

2) onko kaupunginhallitus menetellyt laillisesti päättäessään järjestää arkkitehtikilpailun alueelle, jolla ei ole vahvistettua asemakaavaa ja jonka suojelua koskevan asian käsittely on kesken, ja

3) onko ympäristöministeriö menetellyt lainmukaisesti ns. Tsaarin talleiksi kutsuttujen rakennusten (VR:n tiilimakasiinit) suojeluasiassa, kun suojeluesityksen käsittely on pitkittynyt ympäristöministeriössä.

2 SELVITYS

Ympäristöministeriö on 29.10.1998 antanut selvityksen yhdistyksen kantelun johdosta siltä osin kuin kysymys on suojeluesityksen käsittelystä. Kopio selvityksestä oheistetaan yhdistykselle tiedoksi.

3 RATKAISU

3.1 Kaupunginhallituksen päätös 4.5.1998

Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi 4.5.1998 kaupunkisuunnittelulautakunnan 16.4.1998 tekemästä esityksestä lähtökohdat musiikkitalon suunnittelukilpailua varten, muun muassa musiikkitaloa koskevat asemakaavalliset ja liikenteelliset tavoitteet sekä kilpailualueen rajauksen. Kilpailun tuloksen perusteella oli tarkoitus arvioida esitetyn paikan soveltuvuus musiikkitalohankkeelle.

Kaupunginhallitus on tehnyt päätöksensä 4.5.1998 sille kuntalain mukaan kuuluvan harkintavallan nojalla. Kirjoituksenne perusteella asiassa ei ole aihetta epäillä, että kaupunginhallitus olisi ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin taikka menetellyt muutoinkaan kuntalain vastaisesti.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan päätös 16.4.1998 esityksen tekemisestä kaupunginhallitukselle syntyi äänin 6-3 vastoin asian esittelijänä toimineen virastopäällikön ehdotusta. Kuntalain 61 §:n 2 momentin mukaan toimielimen päätöstä vastaan äänestänyt tai eriävän mielipiteen ilmoittanut jäsen ei ole vastuussa päätöksestä. Esittelijä on vastuussa hänen esittelystään tehdystä päätöksestä, jollei hän ole ilmoittanut eriävää mielipidettä. Totean kuitenkin selvyuden vuoksi, että tässä tapauksessa kaupunkisuunnittelulautakunnan esitys on ollut vain kaupunginhallituksen päätöksen valmistelua.

3.2

Arkkitehtikilpailun ja asemakaavan keskinäinen ajallinen järjestys

Töölönlahden alueen asemakaavan muutosehdotus sisältää myös korttelin, johon musiikkitalo on esitetty sijoitettavaksi. Asemakaavan muutosehdotus on ollut nähtävillä 9.3.-9.4.2001. Asemakaava-asian käsittely on vielä kesken kaupungin hallintoelimissä.

Yhdistyksen kantelussa ja lehtien yleisöosastojen kirjoituksissa on arvosteltu erityisesti sitä, että musiikkitalon suunnittelua varten on järjestetty arkkitehtikilpailu *ennen* kuin alueelle on hyväksytty asemakaava.

Tämän johdosta totean seuraavan.

Laista ei sinänsä ilmene estettä siihen, että asemakaavan muutoshankkeeseen kuuluvalle alueelle järjestetään arkkitehtikilpailu muutoshankkeen vireillä ollessa ennen kaava-asian lopullista ratkaisua. Tällaisesta asiasta päättäminen on viime kädessä tarkoituksenmukaisuusharkintaa ja kuuluu kunnallisen itsehallinnon piiriin.

Arkkitehtikilpailun avulla voidaan ajatella saatavan myös tarpeellista lisätietoa asemakaavaa koskevan lopullisen päätöksenteon tueksi. Tässä mielessä arkkitehtikilpailu saatetaan nähdä myös osana asemakaavan muutoshankkeen valmistelua tai ainakin siihen liittyvänä toimenpiteenä.

Asemakaavan muutoksesta tulee päättämään kaupunginvaltuusto. Valtuuston päätökseen voidaan aikanaan hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Valitusoikeus on kaikilla kunnan jäsenillä. Valituksessa voidaan esittää myös päätöksen valmistelumenettelyn laillisuutta koskevia väitteitä. Tässä yhteydessä on mahdollisuus saada tuomioistuimen kannanotto myös kysymykseen arkkitehtikilpailun järjestämisen ja asemakaavan laatimisen keskinäisestä järjestyksestä. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi vielä tehdä jatkovalituksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Eduskunnan oikeusasiamies ei yleensä puutu asiaan, joka on vireillä toimivaltaisessa viranomaisessa tai johon voi vielä hakea muutosta.

3.3

Rakennussuojeluesityksen käsittelyn viivästyminen

Pro Töölönlahti ry on tehnyt 8.2.1996 päivätyn esityksen VR:n tiilimakasiinien suojelemiseksi rakennussuojelulain nojalla.

Kyseiset rakennukset sijaitsevat asemakaava-alueella. Rakennussuojelulain 3 §:ssä on säädetty, että rakennussuojelusta asemakaava-alueella sekä alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimista varten, säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999). Rakennussuojelulain mukaiseen menettelyyn voidaan ryhtyä myös asemakaava- ja rakennuskieltoalueilla, mutta rakennus voidaan määrätä suojeltavaksi vain milloin siihen on erityisiä syitä.

Rakennussuojelulaki ei tosin koske valtion omistamia rakennuksia. Niiden suojelusta on voimassa asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985). Tässä asetuksessa ei ole nimenomaisesti säädetty kaavasuojelun ensisijaisuudesta asemakaava- ja rakennuskieltoalueilla. Kaavasuojelun ensisijaisuutta koskevaa sääntöä voidaan mielestäni kuitenkin soveltaa myös valtion omistamiin rakennuksiin. Tätä tulkintaa tukee myös se, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa on säädetty asemakaavalle asetetuista sisältövaatimuksista.

Asian käsittelyn viivästyminen vaikuttaneet syyt ilmenevät oheistetusta ympäristöministeriön selvityksestä. Ministeriön näkemyksen mukaan suojelukysymysten ratkaiseminen on tarkoituksenmukaisinta alueen kaavoituksen yhteydessä. Suojeluesityksen lopullinen ratkaisu on siten jäänyt odottamaan asemakaavan muutosasian käsittelyä.

Tämän johdosta totean seuraavan.

Suomen perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa. On selvää, että yhdistyksen esitys on käsiteltävä ja ratkaistava sellaisella joutuisuudella kuin asian laatu vaatii (ks. esim. valtioneuvoston oikeuskanslerin päätös 7.1.1994 dnro 10/5/93).

Pro Töölönlahti ry:n suojeluesitys on ollut ympäristöministeriössä vireillä jo viisi (5) vuotta. Tämä on sinänsä pitkä aika. On kuitenkin otettava huomioon, mitä edellä on todettu asemakaavamuutoksen vireilläolosta ja kaavasuojelun ensisijaisuudesta. Ratahallintokeskus ja ympäristöministeriö ovat sopineet, ettei VR:n tiilimakasiineja suojelukysymysten selvittämisen aikana pureta. Näin ollen rakennussuojelua koskevan esityksen tarkoitus ei ole nähdäkseni vaarantunut asian pitkästä vireilläolosta huolimatta. Päinvastoin voidaan ajatella, että rakennussuojeluesityksen vireilläolo saattaa osaltaan jopa edistää tiilimakasiinien säilyttämismahdollisuuksia asemakaavan muutosta koskevaa hanketta käsiteltäessä.

Katson, että ympäristöministeriö ei ole viivyttänyt suojeluesityksen ratkaisemista aiheettomasti.

4

YHTEENVETO

Yhdistyksen kantelu ei ole antanut minulle ainakaan tässä vaiheessa aihetta enempisiin toimenpiteisiin. Jäljennös tästä vastauksestani lähetetään tiedoksi Helsingin kaupunginhallitukselle ja ympäristöministeriölle.

Olen tänään vastannut myös Pro Töölönlahti ry:n kanteluun (dnro 1144/4/98), joka koski sekin rakennussuojeluesityksen käsittelyn viivästymistä ympäristöministeriössä.